

INSTRUKCJA OBSŁUGI

wersja
bez wyświetlacza

wersja
z wyświetlaczem LCD

PRZETWORNIK LOTNYCH ZWIĄZKÓW ORGANICZNYCH, WILGOTNOŚCI I TEMPERATURY

AR259

*Dziękujemy za wybór naszego produktu.
Niniejsza instrukcja ułatwi Państwu prawidłową obsługę, bezpieczne
użytkowanie i pełne wykorzystanie możliwości przyrzędu.
Przed montażem i uruchomieniem prosimy o przeczytanie
i zrozumienie niniejszej instrukcji.
W przypadku dodatkowych pytań prosimy o kontakt z doradcą technicznym.*

SPIS TREŚCI

<i>1. ZASADY BEZPIECZEŃSTWA.....</i>	<i>3</i>
<i>2. ZALECENIA MONTAŻOWE.....</i>	<i>3</i>
<i>3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZETWORNIKA.....</i>	<i>3</i>
<i>4. ZAWARTOŚĆ ZESTAWU.....</i>	<i>4</i>
<i>5. DANE TECHNICZNE.....</i>	<i>4</i>
<i>6. WYMIARY OBUDOWY I DANE MONTAŻOWE.....</i>	<i>5</i>
<i>7. OPIS LISTEW ZACISKOWYCH I POŁĄCZEŃ ELEKTRYCZNYCH.....</i>	<i>6</i>
<i>8. FUNKCJE PRZYCISKÓW PANELU STERUJĄCEGO.....</i>	<i>7</i>
<i>9. USTAWIANIE PARAMETRÓW KONFIGURACYJNYCH.....</i>	<i>7</i>
<i>10. WYŚWIETLANIE POMIARÓW, KOMUNIKATÓW I BŁĘDÓW.....</i>	<i>11</i>
<i>11. PODŁĄCZANIE DO KOMPUTERA I DOSTĘPNE OPROGRAMOWANIE.....</i>	<i>11</i>
<i>12. INTERFEJS KOMUNIKACYJNY RS485 (wg EIA RS-485).....</i>	<i>12</i>
<i>13. PROTOKÓŁ TRANSMISJI SZEREGOWEJ MODBUS–RTU (SLAVE).....</i>	<i>13</i>
<i>14. LOTNE ZWIĄZKI ORGANICZNE (LZO). PODSTAWOWE INFORMACJE.....</i>	<i>15</i>
<i>15. NOTATKI WŁASNE.....</i>	<i>16</i>

Należy zwrócić szczególną uwagę na teksty oznaczone tym znakiem

Producent zastrzega sobie prawo do dokonywania zmian w konstrukcji i oprogramowaniu urządzenia bez pogorszenia parametrów technicznych (niektóre funkcje mogą być niedostępne w starszych wersjach).

1. ZASADY BEZPIECZEŃSTWA

- przed rozpoczęciem użytkowania urządzenia należy dokładnie przeczytać niniejszą instrukcję
- w celu uniknięcia porażenia prądem elektrycznym bądź uszkodzenia urządzenia montaż mechaniczny oraz elektryczny należy zlecić wykwalifikowanemu personelowi
- przed włączeniem zasilania należy upewnić się, że wszystkie przewody zostały podłączone prawidłowo
- przed dokonaniem wszelkich modyfikacji przyłączy przewodów należy wyłączyć napięcia doprowadzone do urządzenia
- zapewnić właściwe warunki pracy, zgodnie z danymi technicznymi urządzenia (napięcie zasilania, wilgotność, temperatura, rozdział 5)

2. ZALECENIA MONTAŻOWE

Przyrząd został zaprojektowany tak, aby zapewnić odpowiedni poziom odporności na większość zaburzeń, które mogą wystąpić w środowiskach przemysłowych oraz domowych. W środowiskach o nieznanym poziomie zakłóceń zaleca się stosowanie następujących środków zapobiegających ewentualnemu zakłócaniu pracy przyrządu:

- a) nie zasilać urządzenia z tych samych linii co urządzenia wysokiej mocy bez odpowiednich filtrów sieciowych
- b) stosować ekranowanie przewodów zasilających, czujnikowych i sygnałowych, przy czym uziemienie ekranu powinno być jednopunktowe, wykonane jak najbliżej przyrządu
- c) unikać prowadzenia przewodów pomiarowych (sygnałowych) w bezpośrednim sąsiedztwie i równoległe do przewodów energetycznych i zasilających
- d) wskazane jest skręcanie parami przewodów sygnałowych lub użycie gotowego przewodu typu skrętka
- e) unikać bliskości urządzeń zdalnie sterowanych, mierników elektromagnetycznych, obciążeń wysokiej mocy, obciążeń z fazową lub grupową regulacją mocy oraz innych urządzeń wytwarzających duże zakłócenia impulsowe
- f) uziemiać lub zerować metalowe szyny, na których montowane są przyrządy listwowe

Przed rozpoczęciem pracy z urządzeniem należy usunąć folię zabezpieczającą okno wyświetlacza LCD.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZETWORNIKA

- pomiar stężenia szkodliwych dla zdrowia lotnych związków organicznych (LZO) zawartych w powietrzu w pomieszczeniach zamkniętych dla umożliwienia poprawy komfortu osób tam przebywających
- konfigurowalna architektura umożliwiająca zastosowanie w wielu dziedzinach i aplikacjach (dla środowisk przemysłowych, biurowych i mieszkalnych, wewnątrz budynków, np. instalacje HVAC, magazynowanie, produkcja, transport, sektor spożywczy, farmacja, medycyna, ogrodnictwo, laboratoria i inne)
- sonda zintegrowana z obudową
- wysokiej jakości, cyfrowe czujniki LZO (TVOC) oraz wilgotności względnej i temperatury, renomowanej firmy Sensirion
- wyjście prądowe 0/4÷20 mA, napięciowe 0/2÷10 V lub interfejs RS485
- programowalne zakresy przetwarzania wielkości mierzonych
- wyświetlacz LCD z klawiaturą (opcja) umożliwiającą konfigurację parametrów
- konfiguracja parametrów z klawiatury, poprzez port RS485 lub PRG (programator AR956 lub AR955) i bezpłatny program komputerowy ARsoft-CFG umożliwiający szybkie ustawianie i kopiowanie wszystkich parametrów konfiguracyjnych
- kompensacja temperaturowa wilgotności i wysoka długoterminowa stabilność pomiarów
- wyliczanie punktu rosy / szronu [°C], wilgotności bezwzględnej [gm3] (obliczenia dla ciśnienia atmosferycznego 1013 hPa) z możliwością powiązania wyliczonych wartości z wyjściem analogowym
- stopień ochrony IP65 zapewniany przez obudowę zwiększający niezawodność pracy dzięki dużej odporności przed wnikaniem wody i pyłów oraz kondensacją powierzchniową pary wodnej we wnętrzu urządzenia, sonda IP20

UWAGA:

Dla wilgotności i temperatury, zaleca się okresowe sprawdzenie / wzorcowanie przyrządu zgodnie z wymaganiami obowiązującymi w miejscu montażu lub co 12 miesięcy.

UWAGA:

- przed rozpoczęciem pracy z urządzeniem należy zapoznać się z niniejszą instrukcją obsługi i wykonać poprawnie instalację elektryczną, mechaniczną oraz konfigurację parametrów.
- w przypadku ustawiania parametrów przetwornika za pomocą programatora AR956/AR955 należy odpowiednio skonfigurować program ARsoft-CFG

Szczegółowy opis parametrów konfiguracyjnych przetwornika dostępny jest w rozdziale 9.

4. ZAWARTOŚĆ ZESTAWU

- przetwornik
- instrukcja obsługi
- karta gwarancyjna

5. DANE TECHNICZNE

Zakres pomiarowy dla sondy (tj. dla czujnika SGPC3 i SHT31 firmy Sensirion)		0÷9.999 ppm, 10÷95 %RH, 5÷50 °C, nie zalewać sondy pomiarowej wodą
Ochrona czujnika (osłona z materiału ABS)		szerokość szczelin 1mm
Dokładność pomiaru (jak dla czujnika SGPC3 i SHT31 firmy Sensirion)	LZO	typowo ±15% wartości mierzonej (maksymalnie 40%) (1)
	wilgotność	typowo ±2 %RH (maksymalnie 3 %RH) (1)
	temperatura	typowo ±0.3°C (maksymalnie ±0.4°C) (1)
Błędy dodatkowe	powtarzalność	±0,1 %RH, ±0,1 °C
	stabilność długoterminowa (2)	dla wilgotności: < 0,25 %RH / rok, dla temperatury: < 0.03 °C / rok, dla LZO: <2,5 % / rok (przy LZO<30 ppm) (2)
	histereza	±0,8 %RH
Okres pomiarowy		1s dla wilgotności i temperatury, 2s dla LZO
Czas odpowiedzi (τ 63%) na zmianę skokową wartości mierzonej		8s (wymagany przepływ powietrza >3,6 km/h)
Wyświetlacz LCD (opcja)		LCD, 4 cyfry 10mm, bez podświetlenia tła
Rozdzielczość pomiarowa odczytu		programowalna: 0,1 lub 1 [%RH, °C, g/m ³], stała dla pomiaru LZO: 0,001 [ppm]
Wyjścia analogowe (bez separacji galwanicznej od zasilania)	prądowe (aktywne) 0/4÷20mA	maksymalna rozdzielczość ~14,5µA, obciążalność R _o [Ω] < (U _{zas} - 5)V / 22 mA
	napięciowe 0/2÷10V	maks. rozdzielczość ~9,1mV, obciążalność I _o <4,5mA (R _w >2,5kΩ)
	błąd wyjść	podstawowy, <0,1%, dodatkowy ±0,01%/°C zakresu wyjściowego
Interfejsy komunikacyjne (RS485 i PRG, nie używać jednocześnie)	złącze programujące PRG, standard	- szybkość 2,4kb/s (0,6÷115,2 kb/s dla wersji z RS485) - format znaku 8N1 (8 bitów danych, 1 bit stopu, bez bitu parzystości)
	RS485, tylko w wersji RS	- protokół MODBUS-RTU (SLAVE) - bez separacji galwanicznej od napięcia zasilania

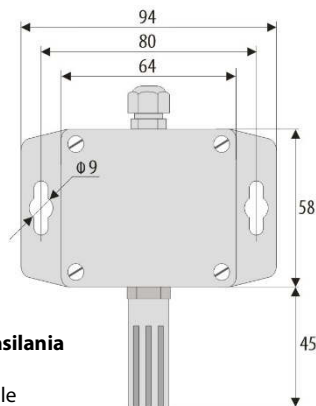
Zasilanie (pobór prądu przez wyświetlacz LCD jest pomijalny)	wersja 0/4÷20mA	12÷36 Vdc, pobór prądu maksymalnie ~30 mA + (IO1+IO2)
	wersja 0/2÷10V	18÷30 Vdc, pobór prądu bez obciążenia wyjść maks. ~25 mA
	wersja RS485	9÷28 Vac lub 9÷36 Vdc, pobór prądu maks. ~40 mA dla 9V, maks. ~17 mA dla 24V
Znamionowe warunki użytkowania		5 ÷ 50 °C dla wilgotności 10 ÷ 95 %RH (bez kondensacji, nie zalewać sondy wodą)
Środowisko pracy		powietrze i gazy neutralne, bezpyłowe
Stopień ochrony obudowy i sposób montażu		IP65 (przetwornik), IP20 (czujnik), montaż naścienny
Pozycja pracy		dowolna (lub osłoną czujnika w kierunku ziemi gdy przetwornik jest narażony na kontakt z wodą, bryzgi wody)
Masa		~120 g (z sondą zintegrowaną i LCD)
Kompatybilność elektromagnetyczna (EMC)		odporność: wg normy PN-EN 61000-6-2
		emisyjność: wg normy PN-EN 61000-6-4

- Uwagi:** (1) - Producent czujnika dokonuje fabrycznej kalibracji i gwarantuje typowe dokładności pomiarowe dla 90% swoich wyrobów, a >99% mieści się w zakresie maksymalnej tolerancji. Dla LZO, podane dokładności dotyczą pomiarów wykonanych po co najmniej 24 godzinach ciągłej pracy czujnika w temp. 25°C i 50%RH oraz stałym stężeniu LZO (w praktyce wiarygodne pomiary dostępne są znacznie szybciej, licząc od startu zasilania lub resetu czujnika).
- (2) - Dla pomiarów wilgotności i temperatury zaleca się okresowe sprawdzenie i/lub wzorcowanie przyrządu zgodnie z wymaganiami obowiązującymi w miejscu użytkowania lub co 1 rok.
- (3) - Ze względu na długi czas adaptacji czujnika LZO, przy gwałtownych zmianach stężenia LZO w powietrzu, dochodzenie wskazań do wartości docelowej odbywa się powoli, szczególnie z wartości wysokich do niskich.

6. WYMIARY OBUDOWY I DANE MONTAŻOWE

a) ogólne dane oraz wymiary dla wersji standardowej (sonda zintegrowana)

Typ obudowy	przemysłowa IP65 (sonda IP20)
Materiał	poliwęglan (sonda ABS)
Wymiary obudowy	58 x 94 x 35 mm
Wymiary sondy	45 mm, $\Phi 15$ mm
Mocowanie	2 otwory $\Phi 9$ mm, rozstaw 80mm, węższa część uchwytu na hak o średnicy maks. 5mm
Przekroje przewodów	maks. 1,5 mm ²

b) montaż okablowania

- **przed wszelkimi zmianami w okablowaniu należy odłączyć napięcie zasilania**
- odkręcić 4 śruby w pokrywie czołowej i zdjąć ją z przyrządu
- w wersji z LCD **ostrożnie** wyjąć wyświetlacz ze złącz kołkowych (prostopadle do powierzchni frontowej)
- dostępne stają się złącza do podłączenia przewodów zasilających, wyjściowych i sygnałowych, rozdział 7
- przewody elektryczne wprowadzać do obudowy poprzez górną dławnicę kablową
- po wykonaniu czynności związanych z mocowaniem przyrządu i montażem okablowania uważnie złożyć przyrząd w odwrotnej kolejności do wyżej opisanej
- uzyskanie klasy szczelności IP65 wymaga precyzyjnego dokręcenia nakrętek dławnic kablowych oraz pokrywy obudowy

UWAGA: Dla uniknięcia ewentualnych uszkodzeń mechanicznych i elektrostatycznych należy zachować szczególną ostrożność przy czynnościach montażowych wewnątrz urządzenia.

7. OPIS LISTEW ZACISKOWYCH I POŁĄCZEŃ ELEKTRYCZNYCH

Tabela 7.1. Numeracja i opis listew zaciskowych, wersja z wyjściem prądowym

Zaciski	Opis
1	wejście zasilania V+
2	wyjście prądowe Io1 (0/4÷20mA) konfigurowane parametrem 6: OUT1 , 7: LYP1 , rozdział 9, Tabela 9.1, domyślnie dla LZO
3	wyjście prądowe Io2 (0/4÷20mA) konfigurowane parametrem 8: OUT2 , 9: LYP2 , rozdział 9, Tabela 9.1, domyślnie dla wilgotności
4	wspólna masa (minus dla wyjść oraz zasilania)

AR259/I

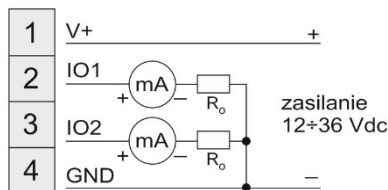

Tabela 7.2. Numeracja i opis listew zaciskowych, wersja z wyjściem napięciowym

Zaciski	Opis
1	wyjście napięciowe UO2 (0/2÷10V) konfigurowane parametrem 8: OUT2 , 9: LYP2 , rozdział 9, Tabela 9.1, domyślnie dla wilgotności
3	wyjście napięciowe UO1 (0/2÷10V) konfigurowane parametrem 6: OUT1 , 7: LYP1 , rozdział 9, Tabela 9.1, domyślnie dla LZO
2, 4, 5	wspólna masa (minus dla wyjść oraz zasilania)
6	wejście zasilania V+

AR259/U

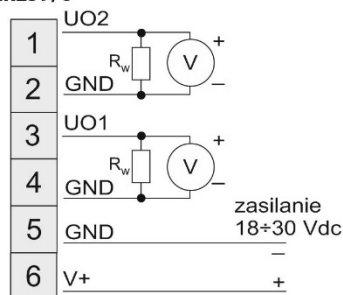
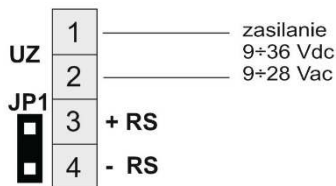

Tabela 7.3. Numeracja i opis listew zaciskowych, wersja RS485

Zaciski	Opis
1-2	wejście zasilania Vac, Vdc
3	+ RS
4	- RS
JP1	zwora terminująca linię interfejsu RS485 rezystorem 120Ω (terminacja włączona gdy JP1 zwarte)

AR259/R485

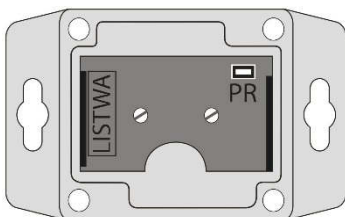

V+ - napięcie zasilania

(mA) - urządzenie pomiarowe (miliamperomierz)

(V) - urządzenie pomiarowe (woltomierz)

Ro, Rw - rezystancja obciążenia, wewnętrzna miernika, sterownika itp.

Rys.7. Umieszczenie listwy zaciskowej i gniazda programowania PR

8. FUNKCJE PRZYCISKÓW PANELU STERUJĄCEGO

Rys. 8. Opis panelu sterującego

a) funkcje przycisków w trybie wyświetlania pomiarów

Przycisk	Opis [oraz sposób oznaczenia w treści instrukcji]
+	[UP] i [DOWN] (jednocześnie): wejście w menu konfiguracji parametrów (po czasie przytrzymania większym niż 1sek), rozdział 9

b) funkcje przycisków w menu konfiguracji parametrów (rozdział 9)

Przycisk	Opis [oraz sposób oznaczenia w treści instrukcji]
	[SET] : - wybór wyświetlanej pozycji w menu konfiguracyjnym (wejście w niższy poziom) - edycja aktualnego parametru (miganie wartości parametru) - zatwierdzenie i zapis edytowanej wartości parametru
lub	[UP] lub [DOWN] : - przejście do następnego lub poprzedniego parametru (podmenu) - zmiana wartości edytowanego parametru
+	[UP] i [DOWN] (jednocześnie): - anulowanie zmian edytowanej wartości (zatrzymanie migania) i powrót do poprzedniego menu (poziom wyżej) - powrót do trybu wyświetlania pomiarów przy czasie przytrzymania powyżej 0,5s)

UWAGA : Podłączenie do gniazda PR urządzeń innych niż programator AR955 lub AR956 grozi zniszczeniem podłączanego sprzętu oraz przetwornika.

9. USTAWIANIE PARAMETRÓW KONFIGURACYJNYCH

Wszystkie parametry konfiguracyjne urządzenia zawarte są w nieulotnej (trwałej) pamięci wewnętrznej. Dostępne są dwa sposoby konfiguracji parametrów:

- Z klawiatury na panelu sterującym (dostępny jedynie w wersji z LCD):
 - z trybu wyświetlania pomiarów wejść w menu konfiguracji (jednocześnie wcisnąć przyciski **[UP]** i **[DOWN]** na czas dłuższy niż 1sek.) do momentu pojawienia się komunikatu **[Conf]**
 - po wejściu do menu głównego konfiguracji (z komunikatem **[Conf]**) na wyświetlaczu pokazywana jest mnemoniczna nazwa parametru (**[dOb]** <-> **[F.iLlE]** <-> **[d.iS]** <-> itd.)

- przyciskami **[UP]** lub **[DOWN]** przejść do odpowiedniego parametru
- w celu zmiany wartości bieżącego parametru krótko wcisnąć przycisk **[SET]** (miganie w trybie edycji)
- przyciskami **[UP]** lub **[DOWN]** dokonać zmiany wartości edytowanego parametru
- zmienioną wartość parametru zatwierdzić przyciskiem **[SET]** lub anulować przyciskami **[UP]** i **[DOWN]** (jednoczesne, krótkie wciśnięcie) - ponowne wciśnięcie **[UP]** i **[DOWN]** powoduje powrót do menu głównego konfiguracji (poziom wyżej)
- wyjście z konfiguracji: długie wciśnięcie klawiszy **[UP]** i **[DOWN]** lub odczekanie ok. 2 min

2. Za pomocą programatora AR956/AR955 i programu komputerowego ARSOFT-CFG (dodatkowy opis rozdz.11):

- podłączyć urządzenie do portu komputera, uruchomić i skonfigurować aplikację ARSOFT-CFG
- po nawiązaniu połączenia w oknie programu wyświetlane są bieżące wartości mierzone
- ustawianie i podgląd parametrów urządzenia dostępne jest w oknie edycji parametrów
- nowe wartości parametrów muszą być zatwierdzone przyciskiem **Zatwierdź zmiany**
- bieżącą konfigurację można zapisać do pliku lub ustawić wartościami odczytanymi z pliku

UWAGA:

- przed odłączeniem urządzenia od komputera należy użyć przycisku **Odłącz urządzenie** (ARSOFT-CFG)
- w przypadku braku odpowiedzi:
 - dla przetwornika z RS485 sprawdzić w **Opcjach programu** konfigurację portu oraz **Adres MODBUS urządzenia** (domyślna prędkość transmisji 2400 bit/s, adres MODBUS=1)
 - upewnić się czy sterowniki portu szeregowego w komputerze zostały poprawnie zainstalowane dla programatora AR956/AR955
 - odłączyć na kilka sekund i ponownie podłączyć programatora AR956/AR955
 - wykonać restart komputera
 - w przypadku użycia programatora AR955 zamiast AR956, należy podłączyć napięcie zasilania do przetwornika

W przypadku stwierdzenia rozbieżności wskazań z rzeczywistymi wartościami mierzonymi możliwe jest dostrojenie zera i czułości do danego czujnika: parametry **EO-H**, **EO-L**, **EO-U** (kalibracja zera).

W celu przywrócenia ustawień fabrycznych należy użyć pliku z domyślną konfiguracją w programie ARSOFT-CFG.

UWAGA:

Domyślne parametry transmisji (wersja z RS485) dla programatora AR956/AR955 w programie ARSOFT-CFG: 2400 bit/s, adres MODBUS = 1

Tabela 9.1. Parametry konfiguracyjne dla wersji z wyjściem prądowym 0/4÷20mA lub napięciowym 0/2÷10V

Parametr	Zakres zmienności parametru i opis		Ustawienia firmowe
0: doL rozdzielczość wskazań wyświetlacza (1)	0	rozdzielczość 1 [%RH, °C, g/m ³] (1)	1
	1	rozdzielczość 0.1 [%RH, °C, g/m ³] (1)	
1: FLt filtracja (2)	0 ÷ 10	filtracja cyfrowa pomiarów (czas odpowiedzi)	5
2: d.r.s 1-sza wartość wyświetlana	RELH	zmierzona wilgotność względna [%RH]	RELH [%RH]
	TEMP	zmierzona temperatura czujnika [°C]	
	RELH	obliczona wilgotność bezwzględna [g/m ³] (3)	
	DEPT	obliczona temperatura punktu rosy/szronu [°C] (3)	
	COOC	stężenie lotnych związków organicznych [ppm]	
3: d.r.s 2-ga wartość wyświetlana	RELH ÷ COOC	analogicznie do parametru 2: d.r.s	TEMP [°C]

4: 0.153 3-cia wartość wyświetlana	0.000 ÷ 0.000	analogicznie do parametru 2: 0.151	0.000 [ppm]
5: 0.000 okres przełączania wartości wyświetlanych	1.0 ÷ 10.0	czas wyświetlania wartości wybranych parametrami 2: 0.151 , 3: 0.152 , 4: 0.153 (4)	4.0 s
6: 0.001 sygnał sterujący dla wyjścia 1, IO1 lub UO1	0.000 ÷ 0.000	wybór wielkości mierzonej do sterowania wyjściem 1, analogicznie do parametru 2: 0.151	0.000
7: 0.001 typ wyjścia 1		w zależności rodzaju przetwornika: dla wyjścia prądowego 0-20 lub 4-20 mA, dla napięciowego 0-10 lub 2-10 V	0-20 mA (0-10 V)
8: 0.002 sygnał sterujący dla wyjścia 2, IO2 lub UO2	0.000 ÷ 0.000	wybór wielkości mierzonej do sterowania wyjściem 2, analogicznie do parametru 2: 0.151	0.000
9: 0.002 typ wyjścia 2		w zależności rodzaju przetwornika: dla wyjścia prądowego 0-20 lub 4-20 mA, dla napięciowego 0-10 lub 2-10 V	0-20 mA (0-10 V)
10: 0.001 dolna wartość zakresu pomiarowego wyjścia IO1 lub UO1	-500 ÷ 9999	wskazanie dla 0/4 mA lub 0/2 V na wyjściu 1, jednostka w zależności od ustawienia parametru 6: 0.001	0.000 [ppm]
11: 0.001 górna wartość zakresu pomiarowego wyjścia IO1 lub UO1	-500 ÷ 9999	wskazanie dla 20 mA lub 10 V na wyjściu 1, jednostka w zależności od ustawienia parametru 6: 0.001	2200 [ppm]
12: 0.002 dolna wartość zakresu pomiarowego wyjścia IO2 lub UO2	-50.0 ÷ 999.9	wskazanie dla 0/4 mA lub 0/2 V na wyjściu 2, jednostka w zależności od ustawienia parametru 8: 0.002	0.0 [%RH]
13: 0.002 górna wartość zakresu pomiarowego wyjścia IO2 lub UO2	-50.0 ÷ 999.9	wskazanie dla 20 mA lub 10 V na wyjściu 2, jednostka w zależności od ustawienia parametru 8: 0.002	100.0 [%RH]
14: 0.0-0 kalibracja zera dla wilgotności [%RH]	-20.0 ÷ 20.0	przesunięcie zera dla wilgotności względnej	0.0 [%RH]
15: 0.0-0 kalibracja zera dla temperatury [°C]	-20.0 ÷ 20.0	przesunięcie zera dla temperatury czujnika	0.0 [°C]
16: 0.0-0 kalibracja zera dla temperatury [°C]	-000 ÷ 1000	przesunięcie zera dla LZO	0.000 [ppm]
17: 0-00 reset, zerowanie czujnika LZO	no	Inicjalizacja pracy czujnika LZO. Ze względu na długi czas adaptacji czujnika (nawet kilkanaście godzin) używać tej funkcji tylko w uzasadnionych przypadkach (np. potencjalnie zbyt wysokie wskazania utrzymujące się bardzo długo pomimo usunięcia źródeł LZO oraz przewietrzenia pomieszczenia).	no
	yes		

- Uwagi:** (1) – dotyczy jedynie wyświetlania danych na panelu sterującym, nie dotyczy LZO (stała pozycja kropki 3)
(2) – czas odpowiedzi jest zależny od stopnia filtracji **0.151**, czas odpowiedzi przetwornika = **0.151** / 2 [s]
(3) – wartości wyliczane na podstawie pomiaru wilgotności względnej %RH i temperatury °C dla ciśnienia atmosferycznego P=1013hPa
(4) – w celu wyświetlania wartości tylko jednej wielkości należy spełnić warunek: **0.151 = 0.152 = 0.153**

Tabela 9.2. Parametry konfiguracyjne dla wersji RS485

Parametr	Zakres zmienności parametru i opis		Ustawienia firmowe
0: dob rozdzielczość wskazań wyświetlacza (1)	0	rozdzielczość 1 [%RH, °C, g/m ³] (1)	1
	1	rozdzielczość 0.1 [%RH, °C, g/m ³] (1)	
1: FILB filtracja (2)	0 ÷ 10	filtracja cyfrowa pomiarów (czas odpowiedzi)	5
2: d.r5 1-sza wartość wyświetlana	FEH0	zmierzona wilgotność względna [%RH]	FEH0 [%RH]
	TEMP	zmierzona temperatura czujnika [°C]	
	RbH0	obliczona wilgotność bezwzględna [g/m ³] (3)	
	dPEL	obliczona temperatura punktu rosy/szronu [°C] (3)	
	LUOC	stężenie dwutlenku węgla [ppm]	
3: d.r5 2-ga wartość wyświetlana	FEH0 ÷ LUOC	analogicznie do parametru 2: d.r5	TEMP [°C]
4: d.r5 3-cia wartość wyświetlana	FEH0 ÷ LUOC	analogicznie do parametru 2: d.r5	LUOC [ppm]
5: dPER okres przełączania wartości wyświetlanych	1.0 ÷ 10.0	czas wyświetlania wartości wybranych parametrami 2: d.r5 , 3: d.r52 , 4: d.r53 (4)	4.0 s
6: co-H kalibracja zera dla wilgotności [%RH]	-20.0 ÷ 20.0	przesunięcie zera wilgotności względnej	0.0 [%RH]
7: co-B kalibracja zera dla temperatury [°C]	-20.0 ÷ 20.0	przesunięcie zera dla temperatury czujnika	0.0 [°C]
8: co-B kalibracja zera dla temperatury [°C]	-1000 ÷ 1000	przesunięcie zera dla LZO	0.000 [ppm]
9: 5r5b reset, zerowanie czujnika LZO	no	Inicjalizacja pracy czujnika LZO. Ze względu na długi czas adaptacji czujnika (nawet kilkanaście godzin) używać tej funkcji tylko w uzasadnionych przypadkach (np. potencjalnie zbyt wysokie wskazania utrzymujące się bardzo długo pomimo usunięcia źródeł LZO oraz przewietrzenia pomieszczenia).	no
	YES		
10: Raddr adres MODBUS	1 ÷ 247	adres MODBUS przyrządu	1
11: br prędkość transmisji	0.6 ÷ 115.2	prędkość transmisji [kb/s], dla RS485 i programatora AR956/AR955 0.6, 1.2, 2.4, 4.8, 9.6, 14.4, 19.2, 38.4, 57.6, 115.2 [kb/s]	2.4 [kb/s]

Uwagi: (1) – dotyczy jedynie wyświetlania danych na panelu sterującym, nie dotyczy LZO (stała pozycja kropki 3)
(2) – czas odpowiedzi jest zależny od stopnia filtracji **FILB**, czas odpowiedzi przetwornika = **FILB** / 2 [s]
(3) – wartości wyliczane na podstawie pomiaru wilgotności względnej %RH i temperatury °C dla ciśnienia atmosferycznego P=1013hPa
(4) – w celu wyświetlania wartości tylko jednej wielkości należy spełnić warunek: **d.r51** = **d.r52** = **d.r53**

10. WYŚWIETLANIE POMIARÓW, KOMUNIKATÓW I BŁĘDÓW

a) przykłady wyświetlania wielkości mierzonych i jednostek (pozycja kropki 1):

41.2	wilgotność względna 41,2 %RH (wskaźnik jednostki - pozioma kreska u góry wyświetlacza)
6.3	wilgotność bezwzględna 6.3 g/m ³ (brak wskaźnika jednostki, pusty segment po prawej stronie wyświetlacza)
15.8	temperatura 15,8 °C lub temperatura punktu rosy 15.8 °C (wskaźnik jednostki - pozioma kreska u dołu wyświetlacza)
0.085	stężenie LZO równe 0,085 ppm / 85 ppb (brak wskaźnika jednostki, cyfra segmente po prawej stronie wyświetlacza)

b) błędy pomiarowe:

Kod	Możliwe przyczyny błędu
----	przekroczenie zakresu pomiarowego od góry
----	przekroczenie zakresu pomiarowego od dołu
----	brak komunikacji z czujnikiem (uszkodzenie czujnika lub przerwanie połączeń elektrycznych sondy)

c) inne komunikaty:

Kod	Opis komunikatu
CONF	wejście w menu konfiguracji parametrów

11. PODŁĄCZANIE DO KOMPUTERA I DOSTĘPNE OPROGRAMOWANIE

Podłączenie przetwornika do komputera może być przydatne (lub konieczne) w celu konfiguracji parametrów, umożliwiającej również kopiowanie ustawień na inne przetworniki tego samego typu.

Przetworniki standardowo wyposażone są w port **PR** umożliwiający połączenie z komputerem za pomocą programatora AR956/AR955 przy użyciu protokołu komunikacyjnego MODBUS-RTU. Domyślne parametry transmisji dla przetwornika z RS485: Prędkość = 2400 bit/s, adres MODBUS = 1.

Dostępna jest następująca aplikacja (na płycie CD w zestawie z programatorem AR956 lub do pobrania ze strony internetowej www.apar.pl w dziale „Pobierz”, dla systemów operacyjnych Windows 7/8/10):

Nazwa	Opis programu
ARsoft-CFG (bezpłatny)	- wyświetlanie aktualnych danych pomiarowych z podłączonego urządzenia- ustawianie parametrów konfiguracyjnych jak np. rodzaju sygnału pomiarowego, zakresu wskazań, opcji, wyświetlania, itp.- tworzenie na dysku pliku z rozszerzeniem „.cfg” zawierającego aktualną konfigurację parametrów w celu ponownego wykorzystania (powielanie konfiguracji)- program wymaga komunikacji z urządzeniem poprzez port PR (AR956 lub AR955)

Szczegółowy opis w/w aplikacji znajduje się w folderze instalacyjnym.

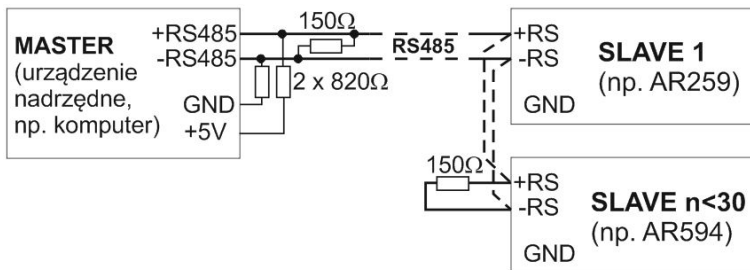
Przed nawiązaniem połączenia należy upewnić się, że prędkość transmisji (dotyczy wersji z RS485) oraz adres MODBUS w opcjach programu ARsoft są jednakowe z ustawieniami urządzenia. Ponadto w opcjach programu ARSoft należy ustawić numer używanego portu szeregowego COM (dla programatora AR956/AR955 lub konwertera RS485/USB, jest to numer nadany przez system operacyjny w trakcie instalacji sterowników).

12. INTERFEJS KOMUNIKACYJNY RS485 (wg EIA RS-485)

Specyfikacja montażowa dla interfejsu w standardzie RS485 jest następująca:

- maksymalna długość kabla - 1 km (przestrzegać zaleceń montażowych, rozdział 2, podpunkty b, c, d)
- maksymalna ilość urządzeń w linii RS485 - 30, dla powiększenia ilości należy stosować wzmacniacze RS485/RS485
- rezystory terminacyjne i polaryzujące gdy MASTER jest na początku linii (Rys.12):
 - na początku linii - $2 \times 820\Omega$ do masy i +5V MASTERA oraz 150Ω między liniami
 - na końcu linii - 150Ω pomiędzy liniami
- rezystory terminacyjne i polaryzujące gdy MASTER jest w środku linii:
 - przy konwerterze - $2 \times 820\Omega$, do masy i +5V konwertera
 - na obu końcach linii - po 150Ω między liniami

Urządzenia różnych producentów tworzące sieć RS485 (np. konwertery RS485/USB) mogą mieć wbudowane rezystory polaryzujące oraz terminujące i wtedy nie ma konieczności stosowania zewnętrznych elementów.

Rys.12. Schemat poglądowy sieci RS485

13. PROTOKÓŁ TRANSMISJI SZEREGOWEJ MODBUS–RTU (SLAVE)

Format znaku : 8 bitów, 1 bit stopu, bez bitu parzystości

Dostępne funkcje : READ - 3 lub 4, WRITE - 6

Tabela 13.1. Format ramki żądania dla funkcji READ (długość ramki - 8 Bajtów):

adres urządzenia	funkcja 4 lub 3	adres rejestru do odczytu: 0 ÷ 31 (0x001F)	ilość rejestrów do odczytu: 1 ÷ 32 (0x0020)	suma kontrolna CRC
1 bajt	1 bajt	2 bajty (HB-LB)	2 bajty (HB-LB)	2 bajty (LB-HB)

Przykład 13.1. Odczyt rejestru o adresie 0: 0x01 - 0x04 - 0x0000 - 0x0001 - 0x31CA

Tabela 13.2. Format ramki żądania dla funkcji WRITE (długość ramki - 8 Bajtów):

adres urządzenia	funkcja 6	adres rejestru do zapisu: 0 ÷ 31 (0x001F)	wartość rejestru do zapisu	suma kontrolna CRC
1 bajt	1 bajt	2 bajty (HB-LB)	2 bajty (HB-LB)	2 bajty (LB-HB)

Przykład 13.2. Zapis rejestru o adresie 10 (0xA) wartością 0: 0x01 - 0x06 - 0x000A - 0x0000 - 0xA9C8

Tabela 13.3. Format ramki odpowiedzi dla funkcji READ (minimalna długość ramki - 7 Bajtów):

adres urządzenia	funkcja 4 lub 3	ilość bajtów w polu dane, (maks. 32*2=64 bajtów)	pole danych - wartość rejestru	suma kontrolna CRC
1 bajt	1 bajt	1 bajt	2 ÷ 64 bajtów (HB-LB)	2 bajty (LB-HB)

Przykład 13.3. Ramka odpowiedzi dla wartości rejestru równego 0: 0x01 - 0x04 - 0x02 - 0x0000 - 0xB930

Tabela 13.4. Format ramki odpowiedzi dla funkcji WRITE (długość ramki - 8 Bajtów):

kopia ramki żądania dla funkcji WRITE (Tabela 13.2)

Tabela 13.5. Odpowiedź szczegółna (błędy: pole funkcja = 0x84 lub 0x83 gdy była funkcja READ oraz 0x86 gdy była funkcja WRITE):

Kod błędu (HB-LB w polu danych)	Opis błędu
0x0001	nieistniejący adres rejestru
0x0002	błędna wartość rejestru do zapisu
0x0003	niewłaściwy numer funkcji

Przykład 13.5. Ramka błędu dla nieistniejącego adresu rejestru do odczytu:

0x01 - 0x84 - 0x02 - 0x0001 - 0x5130

Tabela 13.6. Mapa rejestrów dla protokołu MODBUS-RTU dla wersji przetwornika z RS485

Adres rejestru HEX (DEC)	Wartość (HEX lub DEC)	Opis rejestru oraz typ dostępu (R-rejestr tylko do odczytu, R/W-do odczytu i zapisu)	
0x00 ÷ 0x05	0	nie używany lub zarezerwowany	
0x06 (6)	0 ÷ 1000	wartość zmierzona wilgotności względnej [%RH]	R
0x07 (7)	-300 ÷ 800	wartość zmierzona temperatury [°C]	R
0x08 (8)	0 ÷ 999	wartość obliczona wilgotności bezwzględnej [g/m ³]	R
0x09 (9)	-300 ÷ 1000	wartość obliczona punktu rosy/szronu [°C]	R
0x0A (10)	0 ÷ 9999	wartość stężenia lotnych związków organicznych LZO (TVOC) [ppm]	R jw. (rozdzielczość 0,001)
0x0B ÷ 0x13 (11 ÷ 19)	0	nie używany lub zarezerwowany	
Parametry konfiguracyjne (rozdział 9, tabela 9.2)			
0x14 (20)	0 ÷ 1	parametr 0: da pozycja kropki, rozdzielczość wyświetlacza	R/W
0x15 (21)	3 ÷ 10	parametr 1: F stopień filtracji cyfrowej	R/W
0x16 (22)	0 ÷ 4	parametr 2: d 1-sza wartość wyświetlana	R/W
0x17 (23)	0 ÷ 4	parametr 3: d 2-ga wartość wyświetlana	R/W
0x18 (24)	0 ÷ 4	parametr 4: d 3-ga wartość wyświetlana	R/W
0x19 (25)	10 ÷ 100	parametr 5: P okres przełączania wartości wyświetlanych	R/W
0x1A (26)	-200 ÷ 200	parametr 6: c kalibracja zera wilgotności względnej [%RH]	R/W
0x1B (27)	-200 ÷ 200	parametr 7: c kalibracja zera temperatury czujnika [°C]	R/W
0x1C (28)	-800 ÷ 200	parametr 8: c kalibracja zera LZO (TVOC) [ppm]	R/W
0x1D (29)	0 ÷ 1	parametr 9: S reset czujnika LZO (TVOC)	R/W
0x1E (30)	1 ÷ 247	parametr 10: R adres MODBUS	R/W
0x1F(31)	0 ÷ 9	parametr 11: b prędkość transmisji 0 = 0 , 1 = 1 , 2 = 2 , 3 = 4 , 4 = 8 , 5 = 14 , 6 = 19 , 7 = 38 , 8 = 57 , 9 = 115 [kb/s]	R/W

14. LOTNE ZWIĄZKI ORGANICZNE (LZO). PODSTAWOWE INFORMACJE

Powszechne stosowanie nowych produktów i materiałów budowlanych spowodowało wzrost stężenia zanieczyszczeń chemicznych w pomieszczeniach, w szczególności lotnych związków organicznych (LZO). LZO pochodzą głównie z farb i rozpuszczalników, dywanów i mebli oraz środków czyszczących i są również emitowane przez ludzi.

LZO obejmują szeroki zakres związków chemicznych, najbardziej powszechne z nich wymienione są w tabeli poniżej:

Typowe źródła LZO	Grupy związków	Przykładowe związki
Środki czyszczące	Alifatyczne węglowodory, chloroorganiczne	Tetrachloroetylen
Rozpuszczalniki	Alifatyczne i aromatyczne węglowodory	Heptan, dekan, toluen, ksylen
Kosmetyki	Terpeny, ketony	Eukaliptol, limonen
Produkty konsumpcyjne	Terpeny, węglowodory aromatyczne	Limonen, α -Pinen, toluen
Dywany i wykładziny podłogowe	Estry, węglowodory alifatyczne i aromatyczne	Butylooctan, heptan
Farby	Alkohole, aldehydy	Izobutanol
Emitowany przez ludzi		Aceton, metanol, etanol

Podwyższony poziom LZO może mieć negatywny wpływ na samopoczucie, komfort i zdolności poznawcze. Narażenie na wysokie poziomy lotnych związków organicznych można uniknąć lub znacznie ograniczyć poprzez regularną wentylację, oczyszczanie powietrza za pomocą odpowiednich filtrów i usuwanie silnych źródeł LZO. Wytyczne dotyczące poziomów stężeń LZO dla człowieka (wydane przez niemiecką Federalną Agencję Środowiska) przedstawia tabela:

Poziom	Zalecenia	Limit ekspozycji	LZO [ppm]
5 (Niezdrowy)	Akceptowalne tylko wtedy, gdy nieuniknione / Wymagana jest intensywna wentylacja	godziny	$2,2 \div 5,5$
4 (Kiepski)	Zintensyfikowana wentylacja / wietrzenie konieczne Wyszukaj źródła	< 1 miesiąc	$0,66 \div 2,2$
3 (Umiarkowany)	Zalecana intensywna wentylacja / wietrzenie Wyszukaj źródła	< 12 miesięcy	$0,22 \div 0,66$
2 (Dobry)	Zalecana wentylacja / wietrzenie	bez limitu	$0,065 \div 0,22$
1 (Bardzo dobry)	Wartość docelowa	bez limitu	$0 \div 0,065$

